

Novo posmatranje patuljastog orla *Aquila pennata* (J. F. Gmelin, 1788) u Bosni i Hercegovini

Branislav Gašić¹
Slobodanka Ristić-Gašić²

Gašić, B., Ristić-Gašić, S., 2010: New observation of the Booted Eagle *Aquila pennata* (J. F. Gmelin, 1788) in Bosnia and Herzegovina

According to the collected data it seems that the Booted Eagle *Aquila pennata* (J. F. Gmelin 1788) was a pretty widespread species in Bosnia and Herzegovina at turn of the 20th century. Recently, only Dročić (2005) mentions two conclusive sightings: two specimens on Velika and Mala Mahnjača in May 1983 and one specimen at Ravna rijeka in 1985. Obratil (1985) mentions Booted Eagle for Hutovo blato area, but he didn't quote neither exact date nor the number of observed specimens. Therefore we consider that the finding of one adult specimen of the Booted Eagle flying over the Mrkonjić Grad – Glamoč road near Rogolji junction is important for the knowledge of distribution of this bird species.

Key words: Booted Eagle, *Aquila pennata*, Mrkonjić Grad, Rogolji, new observation

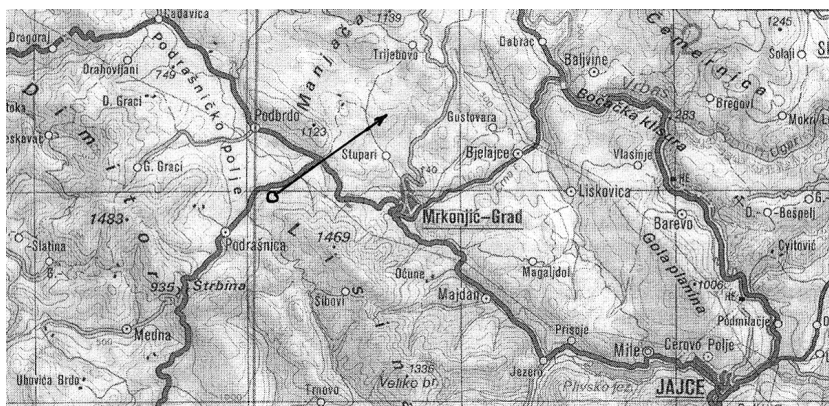
Prema prikupljenim podacima patuljasti orao *Aquila pennata* (J.F. Gmelin, 1788)* je, po svojoj prilici, bio prilično rasprostranjena vrsta u Bosni i Hercegovini krajem 19. i početkom 20. vijeka. Obratil (1972) navodi 18 nalaza, od kojih je posljednji poznati jedna ženka koju je prikupio Montecuccoli na području Nevesenja 23. jula 1911. Obratil (1984), doduše, navodi da je „... u Hercegovini registrovan samo do 1920. ...“, ali ne navodi konkretne podatke. Nakon ovog datuma, u dostupnoj literaturi konkretne podatke o patuljastom orlu nalazimo samo kod Obratila (1985) i Dročića (2005). Obratilo podatak u radu iz 1985. godine je zbog načina prikazivanja podataka donekle nejasan. Nažalost, u svom radu Obratil (1985) ne navodi cjelovit podatak o svom posmatranju patuljastog orla. U tekstu se samo izričito navodi da je taj novi nalaz za oblast Hutovog blata na osnovu čega možemo zaključiti da je taj podatak lično zabilježio tokom svojih terenskih istraživanja. Podatak je naveden u tabeli vrsta zabilježenih u staništu slabo obraslih kamenjara i stijena. Tačan broj primjeraka i datumi posmatranja se ne navode nego se iz tabele može vidjeti da su posmatranja zabilježena u razdoblju jesenske seobe od septembra do novembra mjeseca, a iz uvoda znamo da su terenska istraživanja obavljena u razdoblju od 1973. do 1977. godine. Dročić (2005) navodi dva konkretna podatka: dva primjerka na Velikoj i Maloj Mahnjači u maju 1983. i jedan primjerak u Ravnoj Rijeci 1985. Kotrošan i Papes (2007) u svom popisu ornitofaune Bosne i Hercegovine tretirali su patuljastog orla kao vjerovatno izumrlu gnjezdaricu (označeno sa ?+).

¹ Muzej Republike Srpske, Đure Daničića 1, BA - 78000 Banjaluka, Bosna i Hercegovina, e-mail: branegasic@gmail.com

² Ornitološko društvo "Naše ptice", Semira Frašte 6, 71000 Sarajevo, naseptice@hotmail.com

* U dosadašnjoj literaturi vrsta se navodila pod sinonimom *Hieraaëtus pennatus* (J. F. Gmelin, 1788).

12. oktobra 2008. godine autori su se kretali duž ceste Mrkonjić-Grad – Glamoč oko pola kilometra zapadno-jugozapadno od raskršća Rogolji, između sela Podbrdo o Pošiljak (UTM kvadrat XK62, N 44° 25' 37", E 17° 01' 48", oko 750 m nadmorske visine) u pravcu planine Lisine.

Slika 1. Mjesto nalaza patuljastog orla
Figure 1. Place of finding of the Booted Eagle

Ptica je uočena na znatnoj udaljenosti i već na prvi pogled B. Gašiću se učinila neobičnom jer je imala drugačiju siluetu od običnog mišara i bila je upadljivo svjetlija. Srećna je okolnost da je ptica letjela gotovo tačno iznad ceste, iz pravca planine Lisine u pravcu posmatrača, preletjevši ih na svega dvadesetak metara visine i produživši u pravcu planine Manjače gdje se, konačno, izgubila iza jedne padine. B. Gašić je pticu posmatrao kroz dvogled Pentax 8x21, a S. Ristić-Gašić golim okom. Kada se ptica približila, bilo je lako uočiti da je bila veoma svijetla posvuda odozdo, sa nešto malo tamnijim podbratkom, vratom i repom, te gotovo crnim letnim perima. Pošto su to vrlo karakteristična svojstva svijetlog oblika odraslih primjeraka patuljastog orla, kojima nema sličnih ni kod jedne druge vrste ptice grabljivice, nije bilo nikakve sumnje u identifikaciju na licu mjesta. Čak je i S. Ristić-Gašić jasno vidjela raspored svijetlih i tamnih površina na tijelu ptice, iako nije imala dogled, pošto je ptica, zaista, veoma nisko nadletjela posmatrača. I pored toga, autori su, kasnije, još jednom savnjili svoja zapažanja s terenskim ključevima i uvjerali se da nije moguća zamjena s nekom sličnom vrstom. Napominjemo da su i svjetlosni uslovi u trenutku posmatranja, oko 8:30 sati, bili izvrsni. Vrijeme je bilo vedro, a sunce je bilo posmatračima iza leđa i prilično nisko iznad horizonta, tako otpada mogućnost bilo kakve greške u identifikaciji zbog svjetlosnih varki.

Poznato nam je da je u posljednjih deset godina ova vrsta još zabilježena na Bjelašnici (Dražen Kotrošan pers. comm), te, stoga, prikazani nalaz predstavlja značajan prilog poznavanju ove vrste u Bosni i Hercegovini.

Literatura

- Dročić, N., 2005: Prilog poznavanju faune ptica srednje Bosne. Bilten mreže posmatrača ptica u Bosni i Hercegovini, 1: 18-25.
- Kotrošan, D. & Papes, M., 2007: Popis ptica zabilježenih u Bosni i Hercegovini od 1888. do 2006. godine. Bilten mreže posmatrača ptica u Bosni i Hercegovini, 3: 9-38.
- Obratil, S., 1972: Pregled istraživanja ornitofaune Bosne i Hercegovine III (*Falconiformes*). GZM BiH (PN) NS, 10: 139-155.
- Obratil, S., 1984: Naselje ptica (*Aves*) u kopnenim biocenozama kraških polja Hercegovine. GZM BiH (PN) NS, 23:147-184.
- Obratil, S., 1985: Ornitofauna Hutovog blata do izgradnje akumulacionog jezera PHE "Čapljina". GZM BiH (PN) NS 24: 175-209.

Summary

According to the collected data it seems that the Booted Eagle *Aquila pennata* (J. F. Gmelin 1788) was a pretty widespread species in Bosnia and Herzegovina at turn of the 20th century. Obratil (1972) mentions 18 observations, out of that one female, collected in the Nevesinje region on 23. July 1911 by Montecuccoli, which was the last one known. Recently, only Dročić (2005) mentions two conclusive sightings: two specimens on Velika and Mala Mahnjača on May 1983 and one specimen at Ravna rijeka in 1985. Obratil (1985) mentions Booted Eagle for Hutovo blato area, but he didn't quote neither exact date nor the number of observed specimen. For this reason, in their checklist of the ornithofauna of Bosnia and Herzegovina Kotrošan & Papes (2007) consider Booted Eagle as a likely extinct species of nesting bird. Therefore we consider that the finding of one pale adult specimen of the Booted Eagle flying over the Mrkonjić Grad – Glamoč road near Rogolji junction is important for the knowledge of distribution of this bird species.